

Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Historische Wetenschap 2018, toegekend aan John McNeill

Laudatio door Josine Blok, voorzitter van de jury voor de Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Historische Wetenschap 2018

Eén van de belangrijkste taken van een historicus is het vertellen van een verhaal. De humane geschiedenis omvat echter miljarden mensen en duizenden jaren, culturen, talen, religies en oorlogen. Dat is een behoorlijk gecompliceerd beeld om te schetsen.

Geschiedkundigen concentreren zich daarom vaak op slechts enkele punten in die grote wolk van complexiteit. We graven naar nieuwe voorwerpen, of speuren in boeken, dozen, archieven; of we luisteren naar de verhalen die anderen ons kunnen vertellen.

Dan verbinden we de losse punten. We construeren verhaallijnen die, samen genomen, ons de wereld laten begrijpen.

De laureaat van dit jaar is ook een verhalenverteller. Zijn spannende verhalen zoomen echter niet in op kleine details. Integendeel. Hij doet een enorme stap terug, want dat is soms nodig om het grotere verhaal te kunnen zien.

John McNeill vertelt al heel lang verhalen. In 2000 schreef hij een boek met de titel: *Iets nieuws onder de zon: een milieu-geschiedenis van de 20ste-eeuwse wereld*. Dat was, en is nog steeds, een behoorlijk stoutmoedige titel.

McNeill volgde een bredere trend om geschiedenis op wereldschaal te bestuderen. Tegelijk keek hij verder dan alleen naar wat er met de mens is gebeurd. Zijn verhaal was evenzeer begaan met het lot van onze planeet.

Hij schreef hoe economische, demografische, sociale, technologische en landbouwkundige ontwikkelingen gevolgen hadden voor natuurlijke omgevingen overal op aarde. En hij liet zien dat het ook de andere kant op werkte: de natuur had enorme invloed op de levens van mensen en hun organisaties.

Volgens McNeill beïnvloedden mensen en hun planeet elkaar in de vorige eeuw heviger en sneller dan ooit tevoren. Biodiversiteit ging verloren, vruchtbare grond erodeerde, klimaten warmden op en zeespiegels begonnen te stijgen.

U hoorde hem net zeggen hoe hij denkt dat de mens een eind heeft gemaakt aan het Holoceen, een relatief stabiel geologisch tijdperk en een instabieler tijdperk, het Antropoceen, in gang heeft gezet.

De jury had tal van redenen om het werk van John McNeill buitengewoon te noemen.

Eén daarvan is het schijnbare gemak waarmee hij vele wetenschappelijke vakgebieden weet te gebruiken bij het ondersteunen van zijn geschiedverhaal, zoals archeologie en aardwetenschappen, maar ook diverse natuurwetenschappen en medische, technische en landbouwwetenschappen.

Dankzij zijn uitzonderlijk brede achtergrond kan hij ook bronnen gebruiken die meerdere continenten, talen, culturen en eeuwen omspannen.

Zijn proza is helder, precies, levendig en verfrist met humor. Daarmee bereikt hij niet alleen andere historici, maar ook een breed lezerspubliek.

Niemand heeft meer bijgedragen aan het vestigen en versterken van 'Wereldmilieugeschiedenis' als één samenhangende historische discipline. Nooit eerder was het ook zo belangrijk om beter te leren begrijpen dat mens en planeet één gezamenlijke geschiedenis met elkaar delen.

Ik hoop dus dat u ons eerbewijs steunt voor John McNeill, winnaar van de Heineken Prijs voor Geschiedenis 2018!